
SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET ÅMARKEN I ROBERTSFORS KOMMUN

Foto: Andreas Garpebring/Länsstyrelsen

1. Syftet med säkerställande och skötsel

Syftet med säkerställande och skötsel av Åmarkens naturreservat är att bevara värdefulla naturmiljöer såsom gamla hänglavsrika granskogar och lövrika gransumpskogar i gynnsamt tillstånd. Naturliga processer och vattenståndsfluktuationer ska tillåtas fortgå ostört. Naturskogsstrukturer som skiktning, död ved och gamla grova träd ska finnas i gynnsam omfattning. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Utöver friluftsliv, ska reservatet även kunna utnyttjas för naturstudier, undervisning och forskning.

2. Beskrivning av naturreservatet

2.1 Administrativa uppgifter

Namn	Åmarken
Nummer	2402179
Reg-DOS id	2012984
Natura 2000	-
Kommun	Robertsfors
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	Ca 20 km NV Ånäset, ekokarta 22K 0i & 22K 1i mittkoordinat: 1740528, 7155210
Naturgeografisk region	30A: Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Gräns	Se bifogad karta
Markägare	Staten genom naturvårdsfonden
Fastigheter	Åmarken 1:7
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Totalareal	85,2 ha
Skyddad produktiv skog	55,6 ha

2.2 Naturtyper

Naturtypsindelning ¹		Areal (ha)
Tallskog	-sumptallskog av ristyp (2.1.1.3)	7,6 ha
Granskog	-granskog av blåbärsristyp (2.1.2.1)	18,9 ha
	-sumpgranskog av ristyp (2.1.2.3)	29,1 ha
Våtmark	-fattigt tallkärr av klotstarrstyp (3.2.1.1)	18,3 ha
	-fattigt gran-björkkärr (3.2.1.3)	0,4 ha
	-fattigkärr av tuvullstyp (3.2.3.1)	5,7 ha
	-fattigkärr av starrstyp (3.2.4.1)	4,4 ha
	-fattigkärr av torvslamstyp (3.2.4.2)	0,4 ha

¹Naturtypsindelning enligt *Vegetationstyper i Norden, 1994* (se bilaga 1).

Naturtypsindelning ²		Areal (ha)
Skog	Västlig taiga(9010)	48,6 ha
	Övrig skogsmark (9900)	7,0 ha
Våtmark	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140)	10,5 ha
	Skogsklädd myr (91D0)	18,7 ha

²Naturtypsindelning för basinventering av skyddad natur (se bilaga 2).

2.3 Beskrivning av reservatet

Naturreservatet Åmarken ligger i den nordvästra delen av Robertsfors kommun, och gränsar i väster till Skellefteå kommun. Området ligger i ett mycket flackt landskap, 120-130 meter över havsytan. Skogsmarken i reservatet har genomgående hög markfuktighet och ytligt liggande grundvatten. På många ställen finns små svackor med stående vatten eller mjuka vitmossemattor. Svag dikningspåverkan märks lokalt på några ställen. Dikena som finns är gamla, grunda och handgrävda och har inte haft någon storskalig hydrologisk effekt på området. Södra delen av området består av en medelstor, glest tallklädd blandmyr, Ramsarmyran, som avvattnas åt norr och nordost genom området. Bäckerna som dränerar Ramsarmyran rinner genom området, först norrut från myren, sedan österut ut ur reservatet.

Berggrunden består helt av metagråvacka, som är karakteristisk för större delen av länets kustområde. Någon kilometer nordnordväst om reservatet finns ett ca en mil långt och en kilometer brett stråk med fin- till medelkornig ljusgrå metagranit till metagranodiorit och metavulkanit. Med tanke på dominerande isrörelseriktning från nordväst bör dessa bergarter finnas inblandade i den lokala moränen. Jordarten inom reservatet består av morän utan några särskilda ytformer. Reservatet ligger under högsta kustlinjen.

Den vanligaste skogstypen i reservatet är en starkt olikåldrig gransumpskog med stort inslag av glasbjörk som har utvecklats fritt under i stort sett hela 1900-talet. Genomsnittsåldern är måttlig, ungefär 100-120 år, men det finns även allmänt med kvarlämnade rester av de gamla bestånden i form av spridda gammelgranar som idag är mellan 150-200 år gamla. Granen utgör merparten av virkesförrådet, men inslaget av björk är stort, ca 10-20 %. Andelen björk varierar, i vissa mindre sumpskogsavsnitt utgör björken nästan halva virkesförrådet, men på frisk mark är andelen björk låg. Tall förekommer med enstaka exemplar i sumpiga delar, mer allmänt på frisk, högre belägen mark. Här och var på fastmarkspartierna finns även inslag av enstaka äldre aspar och sälgar. Granbestånden är ofta fullskiktade och innehåller träd av alla åldersklasser. Slutenheten varierar, men skogen är på många ställen mycket tät och det pågår en omfattande självgallring. Det finns därför allmänt till rikligt med död ved i skogarna, både stående och liggande björk och gran. Mängden död ved varierar dock mycket inom området. I de välslutna, skiktade granbestånden är hänglavstillgången oftast god med gott om mindre bålav av garnlav och skägglavar. I kantzonerna närmast Ramsarmyran växer ca 130-årig tallskog. Produktiviteten är låg och det är diffusa övergångar mot tallkärr av ristyp ut mot myren. I reservatet finns också ett mindre bestånd med yngre björkrik tallskog, uppenbarligen föryngrad under 1940-talet.

Några enstaka av de äldsta tallarna i reservatet uppvisar brandspår i form av ett, delvis igenvallat brandljud. Då inga kolrester hittats på stubbar och torrträd i området och de finns gott om åtminstone drygt 200 årig gran i beståndet härrör brandspåren troligen inte från någon omfattande skogsbrand.

Ramsarmyran i områdets södra del utgörs av en medelstor strängblandmyr. Myrens centrala delar karakteriseras av breda mossesträngar som delvis är radiärt utbildade, däremellan ligger fattiga mjukmattekärr med kallgräs, lågvuxen starr och tuvull. I myrens östra del finns en mindre lösbottnflark samt ett par mindre utströmningsområden mot den södra skogskanten. Ramsarmyrans yttre delar består av ett glest trädbevuxet tallkärr med inslag av enstaka gammeltallar och hyfsad tillgång på äldre torrträd och torrstubbar.

Åmarkens karaktär av naturskogsartade, lövrika sumpskogar med lång skoglig kontinuitet gör området gynnsamt för växter och djur som är beroende av ostörda ekosystem. Inom området har följande rödlistade arter och signalarter påträffats (hotkategori inom parentes): blodticka, doftskinn (NT), gammelgransskål (NT), harticka (NT), tallticka, ullticka, blanksvart spiklav, bårdlav, kortskaftad ärgspik, liten spiklav, lunglav (NT), vedskivlav, violettgrå tagellav (NT), orre, spillkråka, tjäder och tretåig hackspett (VU).

Inga kända fornlämningar eller kulturminnen finns inom reservatet. Merparten av reservatets skogar bär spår av äldre tiders nyttjande av skogsmarken. Det finns bland annat rikligt med gamla, helt mjuka stubbar, efter ganska omfattande avverkningar under 1900-talets början. I kanten mot Ramsarmyran finns uppbrutna tjärstubbar som vittnar om att skogen i reservatet nyttjats för tjärbränning. De brandspår som finns på enstaka av områdets gammeltallar antyder att svedjebruk kan ha förekommit i delar av reservatet. Reservatets skogar har under lång tid nyttjats som vinterbetesområde av rennäringen.

Åmarken är i dagsläget i stort sett helt okänt bland den friluft- och naturintresserade allmänheten. Området nyttjas därför i mycket liten omfattning för rekreatiönsändamål.

3. Skötselområden för naturvärden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i två skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i området samt den skötsel som ska genomföras inom respektive naturtyp (bilaga 3). För varje skötselområde redovisas ett antal mätbara bevarandemål. Skötselområdets bevarandetillstånd anses gynnsamt när dessa bevarandemål är uppnådda.

3.1 Skötselområde 1, skog med fri utveckling, areal 55,6 ha

Skötselområdet består av lövrika gransumpskogar, tallsumpskogar och grandomineerade barrskogar på frisk mark. Merparten av området utgörs redan i dag av olikåldriga bestånd med gott om död ved och gamla träd (bilaga 2, delområde 1). Ungefär sju hektar av skogen utgörs av yngre successioner uppkomna efter äldre avverkningar

(bilaga 2, delområde 4). Delar av sumpskogen är svagt dikningspåverkad genom några äldre handgrävda diken och en uträtad skogsbäck. Skötselområdets skogar ska lämnas för fri utveckling, vilket innebär att utvecklingen ska präglas av naturliga processer så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen naturskog uppgår till 55,6 ha.
- volymen död ved uppgår till minst 20 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd.

De arealer skog som ej utgörs av naturskog i dag (bilaga 2, delområde 4) ska genom frånvaro av mänskliga ingrepp få utvecklas mot ett naturskogsartat bestånd med ovan angivna bevarandemål.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

3.2 Skötselområde 2 våtmarker med fri utveckling, areal 29,3 ha

Området består av en större strängblandmyr av fattigkärrstyp samt skogsklädda kärr med gles trädvegetation av tall, gran och glasbjörk. Området är svagt dikningspåverkat av äldre, grunda och handgrävda diken som i dagsläget saknar markavvattnade effekt och till stor del ligger utanför reservatet. Reservatets myrar ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen våtmarker uppgår till 29,3 ha, varav trädbevuxna våtmarker utgör 18,7 ha.
- volymen stående död ved på de trädbevuxna våtmarkerna uppgår till minst 15 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

4. Skötselområden för friluftsvärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på friluftsliv och anläggningar (bilaga 4). Besöksfrekvensen till Åmarken bedöms få måttlig omfattning. Den förväntade ökningen av besök till följd av reservatsbildningen bedöms inte komma att äventyra området naturvärden.

4.1 Skötselområde för Friluftsliv och anläggningar

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska nyttjas utifrån dess naturgivna förutsättningar. En mötesplats/parkeringsficka längs den skogsväg som utgör

reservatets nordgräns erbjuder parkeringsmöjligheter och får fungera som naturlig entré till reservatet. En informationsskylt med karta över reservatet ska sättas upp vid entrén. Förslag på placeringar av anläggningarna presenteras på kartan i bilaga 4.

Mål

- Det ska finnas en tydlig entré till reservatet
- Det ska finnas en mindre P-plats vid entrén
- Det ska finnas en väl underhållen informationsskylt med beskrivning av naturmiljön i reservatet, föreskrifter för allmänheten samt en karta

Skötselåtgärder

- Anläggning av P-plats och entré.
- Montering av informationsskylt.

5. Övriga anläggningar

Inga övriga anläggningar finns inom reservatet.

6. Nyttjanderätter

Jakt får bedrivas av jakträttsinnehavare enligt gällande jaktlagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter.

7. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

8. Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet
Gränsmarkering av reservatet		1
Förstärkning av P-plats	Se bilaga 4	2
Montering av informations-skyltar	Se bilaga 4	1

9. Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Uppföljningen ska ske årligen. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

9.1 Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras.

9.2 Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden och enligt den indelning i naturtyper för basinventering av skyddad natur som presenteras på kartan i bilaga 2. Indelningen kan komma att ändras efter ytterligare fältbesök i reservatet eller efter att området har flygbildstolkats.

Kartbilagor:

1. Naturtypsindelning enligt Vegetationstyper i Norden
2. Naturtypsindelning för basinventering av skyddad natur
3. Skötselområden för naturvärden
4. Anläggningar för friluftsliv